महाराष्ट्र गट-क सेवा मुख्य परीक्षा २०२३
परीक्षा दिनांक २७ डिसेंबर, २०२३.

2023

H18

A → संच क्रमांक

प्रश्नपुस्तिका क्रमांक
BOOKLET NO. 582493

प्रश्नपुस्तिका - II

सामान्य अध्ययन व बुध्दीमत्ता चाचणी

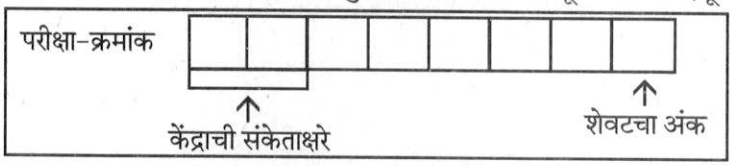
वेळ : 1 (एक) तास

एकूण प्रश्न : 100
एकूण गुण : 200

सूचना

(1) सदर प्रश्नपुस्तिकेत 100 अनिवार्य प्रश्न आहेत. उमेदवारांनी प्रश्नांची उत्तरे लिहिण्यास सुरुवात करण्यापूर्वी या प्रश्नपुस्तिकेत सर्व प्रश्न आहेत किंवा नाहीत याची खात्री करून घ्यावी. तसेच अन्य काही दोष आढळल्यास ही प्रश्नपुस्तिका समवेक्षकांकडून लगेच बदलून घ्यावी.

(2) आपला परीक्षा-क्रमांक ह्या चौकोनांत **न विसरता बॉलपेनने** लिहावा.

(3) वर छापलेला प्रश्नपुस्तिका क्रमांक तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर विशिष्ट जागी उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे **न विसरता नमूद करावा.**

(4) (अ) या प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाला 4 पर्यायी उत्तरे सुचविली असून त्यांना 1, 2, 3 आणि 4 असे क्रमांक दिलेले आहेत. त्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तराचा क्रमांक उत्तरपत्रिकेवरील सूचनेप्रमाणे तुमच्या उत्तरपत्रिकेवर नमूद करावा. अशा प्रकारे उत्तरपत्रिकेवर उत्तर-क्रमांक नमूद करताना तो संबंधित प्रश्न-क्रमांकासमोर छायांकित करून दर्शविला जाईल याची काळजी घ्यावी. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

(ब) **आयोगाने ज्या विषयासाठी मराठी बरोबर इंग्रजी माध्यम विहित केलेले आहे. त्या विषयाचा प्रत्येक प्रश्न मराठी बरोबर इंग्रजी भाषेत देखील छापण्यात आला आहे. त्यामधील इंग्रजीतील किंवा मराठीतील प्रश्नामध्ये मुद्रणदोषांमुळे अथवा अन्य कारणांमुळे विसंगती निर्माण झाल्याची शंका आल्यास, उमेदवाराने संबंधित प्रश्न पर्यायी भाषेतील प्रश्नाशी ताडून पहावा.**

(5) सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत. यास्तव सर्व प्रश्नांची उत्तरे द्यावीत. घाईमुळे चुका होणार नाहीत याची दक्षता घेऊनच शक्य तितक्या वेगाने प्रश्न सोडवावेत. क्रमाने प्रश्न सोडविणे श्रेयस्कर आहे पण **एखादा प्रश्न कठीण वाटल्यास त्यावर वेळ न घालविता पुढील प्रश्नांकडे वळावे.** अशा प्रकारे शेवटच्या प्रश्नापर्यंत पोहोचल्यानंतर वेळ शिल्लक राहिल्यास कठीण म्हणून वगळलेल्या प्रश्नांकडे परतणे सोईस्कर ठरेल.

(6) उत्तरपत्रिकेत एकदा नमूद केलेले उत्तर खोडता येणार नाही. नमूद केलेले उत्तर खोडून नव्याने उत्तर दिल्यास ते तपासले जाणार नाही. एकापेक्षा जास्त उत्तरे नमूद केल्यास ते उत्तर चुकीचे धरले जाईल व त्या चुकीच्या उत्तराचे गुण वजा केले जातील.

(7) **प्रस्तुत परीक्षेच्या उत्तरपत्रिकांचे मूल्यांकन करताना उमेदवाराच्या उत्तरपत्रिकेतील योग्य उत्तरांनाच गुण दिले जातील. तसेच ''उमेदवाराने वस्तुनिष्ठ बहुपर्यायी स्वरूपाच्या प्रश्नांची दिलेल्या चार उत्तरांपैकी सर्वात योग्य उत्तरेच उत्तरपत्रिकेत नमूद करावीत. अन्यथा त्यांच्या उत्तरपत्रिकेत सोडविलेल्या प्रत्येक चुकीच्या उत्तरांसाठी 25% किंवा 1/4 गुण वजा/कमी करण्यात येतील.''**

पर्यवेक्षकांच्या सूचनेविना हे सील उघडू नये

SEAL

ताकीद

ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपेपर्यंत ही प्रश्नपुस्तिका आयोगाची मालमत्ता असून ती परीक्षाकक्षात उमेदवाराला परीक्षेसाठी वापरण्यास देण्यात येत आहे. ही वेळ संपेपर्यंत सदर प्रश्नपुस्तिकेची प्रत/प्रती, किंवा सदर प्रश्नपुस्तिकेतील काही आशय कोणत्याही स्वरूपात प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्षपणे कोणत्याही व्यक्तीस पुरविणे, तसेच प्रसिद्ध करणे हा गुन्हा असून अशी कृती करणाऱ्या व्यक्तीवर शासनाने जारी केलेल्या ''परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचा अधिनियम-82'' यातील तरतुदीनुसार तसेच प्रचलित कायद्याच्या तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

तसेच ह्या प्रश्नपत्रिकेसाठी विहित केलेली वेळ संपण्याआधी ही प्रश्नपुस्तिका अनधिकृतपणे बाळगणे हा सुद्धा गुन्हा असून तसे करणारी व्यक्ती आयोगाच्या कर्मचारीवृंदापैकी, तसेच परीक्षेच्या पर्यवेक्षकीयवृंदापैकी असली तरीही अशा व्यक्तीविरूद्ध उक्त अधिनियमानुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती शिक्षेस पात्र होईल.

पुढील सूचना प्रश्नपुस्तिकेच्या अंतिम पृष्ठावर पहा

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

1. (e) च्या जागी काय येईल ?

5	18	7	24	10	33
9	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)

(1) 54 (2) 72 (3) 16 (4) 60

What will come in place of (e) ?

5	18	7	24	10	33
9	(a)	(b)	(c)	(d)	(e)

(1) 54 (2) 72 (3) 16 (4) 60

---

2. जॉनचे वय त्याच्या भावाच्या वयाच्या निम्मे होईल जर आपण त्याच्या भावाच्या सध्याच्या वयात 2 वर्षांची भर घातली. जर आज जॉन 30 वर्षांचा आहे तर त्याच्या भावाचे वय किती असेल ?

(1) 48 (2) 58 (3) 68 (4) 17

John's age becomes half that of his brother's age if we simply add 2 years to his brother's present age. If John is 30 years old today then what will be the age of his brother ?

(1) 48 (2) 58 (3) 68 (4) 17

---

3. एका 30 मुलांच्या रांगेमध्ये, P हा उजव्या टोकापासून चवथा आणि W हा डाव्या टोकापासून दहावा आहे. P आणि W मध्ये किती मुले आहेत ?

(1) 15 (2) 16 (3) 17 (4) 20

In a row of thirty boys, P is fourth from the right end and W is tenth from the left end. How many boys are there between P and W ?

(1) 15 (2) 16 (3) 17 (4) 20

---

4. खाली दिलेल्या श्रेणीमधून गहाळ झालेली अक्षरे शोधा.

p_qr_r_pqq_qrp_

(1) pqqqp (2) prrqp (3) rrrqr (4) rqqpr

Find the missing letters from the following given sequence.

p_qr_r_pqq_qrp_

(1) pqqqp (2) prrqp (3) rrrqr (4) rqqpr

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

5. A हे C चे वडील आहेत आणि D हा B चा मुलगा आहे. E हा A चा भाऊ आहे. जर C ही D ची बहीण असेल तर B चे E शी नाते काय ?

(1) मुलगी (2) पती (3) दिर (4) बहीण

A is father of C and D is son of B. E is brother of A. If C is sister of D, how is B related to E ?

(1) Daughter (2) Husband (3) Brother-in-law (4) Sister

---

6. जर (A + B) म्हणजे A हा B चा भाऊ आहे; (A − B) म्हणजे A ही B ची बहीण आहे; (A × B) म्हणजे A ही B ची पत्नी आहे; आणि (A ÷ B) म्हणजे A हे B चे वडील आहेत, तर खालीलपैकी कोणता पर्याय, 'O हा L चा मुलगा आहे' हे दर्शवितो ?

(1) L × M ÷ N + O − P (2) L ÷ M ÷ O − N ÷ P

(3) L × M ÷ N − P + O (4) L × M ÷ N − O + P

If (A + B) means A is brother of B; (A − B) means A is sister of B; (A × B) means A is wife of B; and (A ÷ B) means A is father of B, then which of the following option indicates, 'O is son of L' ?

(1) L × M ÷ N + O − P (2) L ÷ M ÷ O − N ÷ P

(3) L × M ÷ N − P + O (4) L × M ÷ N − O + P

---

7. आरशातून घड्याळाकडे बघितले असता त्यात 6 : 30 वाजलेले दर्शविते तर घड्याळात बरोबर किती वाजलेत ?

(1) 6 : 30 (2) 5 : 30 (3) 12 : 30 (4) 3 : 30

By looking in a mirror, a clock shows 6 : 30 then what is the real time in the clock ?

(1) 6 : 30 (2) 5 : 30 (3) 12 : 30 (4) 3 : 30

---

8. खालील इंग्रजी वर्णमाला गट, इंग्रजी वर्णमालेतील अक्षरांच्या स्थानांच्या संदर्भात एक विशिष्ट आकृतिबंध तयार करतात. या आकृतिबंधावर आधारित, खालीलपैकी कोणता पर्याय प्रश्नचिन्हाच्या जागी येईल ?

HDG, NJM, TPS, __?__.

(1) ZVY (2) QNR (3) RPS (4) यापैकी नाही

The following groups of alphabets form a certain pattern with regard to their position in the English alphabetic series. Based up on the pattern, which of the following alternative should replace the question mark ?

HDG, NJM, TPS, __?__.

(1) ZVY (2) QNR (3) RPS (4) None of these

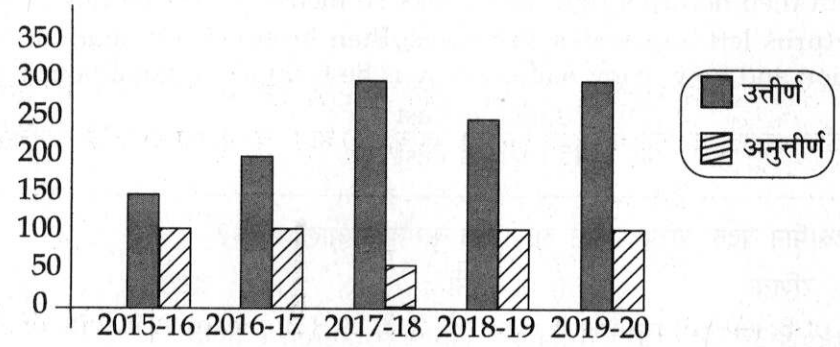
कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

9. आलेखाचे काळजीपूर्वक परीक्षण करून, खालील प्रश्नांची उत्तरे द्या.

(a) कोणत्या वर्षी उत्तीर्ण झालेल्या आणि अनुत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांच्या संख्येत सर्वात कमी फरक आहे ?

(b) गेल्या पाच वर्षात, शाळेत अनुत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची सरासरी संख्या किती होती ?

(c) समान संख्येमध्ये विद्यार्थी किती वेळा नापास झालेली आहेत ?

पर्यायी उत्तरे :

(1) 2015-16, 90, चार (2) 2016-17, 70, पाच

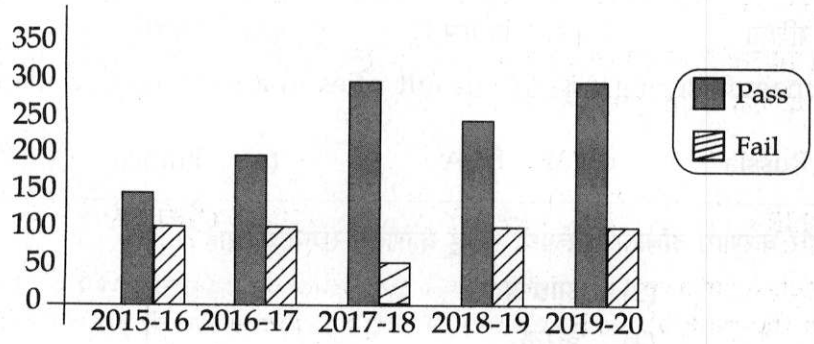
(3) 2017-18, 90, पाच (4) 2015-16, 90, तीन

Examine the graph carefully, answer the following questions.

(a) Which year has the smallest difference between the number of students who passed and those who failed ?

(b) In the last five years, what was the average number of students who failed in school.

(c) How many times have the same number of students failed ?

Answer options :

(1) 2015-16, 90, Four (2) 2016-17, 70, Five

(3) 2017-18, 90, Five (4) 2015-16, 90, Three

10. आदित 20 मीटर उत्तरेला चालतो मग तो उजवीकडे वळतो व 30 मीटर चालतो. मग तो उजवीकडे वळतो व 35 मीटर चालतो. मग तो डावीकडे वळतो व 15 मीटर चालतो. मग तो पुन्हा डावीकडे वळतो व 15 मीटर चालतो. तो त्याच्यापासून, त्याच्या मूळस्थितीपासून कोणत्या दिशेने व किती मीटर दूर आहे ?

(1) 15 मीटर पश्चिम (2) 30 मीटर पूर्व
(3) 30 मीटर पश्चिम (4) 45 मीटर पूर्व

Aadit walks 20 metres north then he turns right and walks 30 metres. Then he turns right and walks 35 metres, then he turns left and walks 15 metres, then he turns left again and walks 15 metres. In which direction and how many metres away is he from his original position ?

(1) 15 metres West (2) 30 metres East
(3) 30 metres West (4) 45 metres East

11. संयुक्त राष्ट्राची 27 वी जागतिक हवामान बदल परिषद कोठे आयोजित करण्यात आली होती ?

(1) इजिप्त (2) रशिया (3) जर्मनी (4) इटली

Where was the United Nations 27th World Climate Change conference held ?

(1) Egypt (2) Russia (3) Germany (4) Italy

12. 'वर्ल्ड बँक ग्रुप' चे अध्यक्ष या महत्वाच्या पदावर 3 मे 2023 रोजी खालीलपैकी कोणाची निवड झाली आहे ?

(1) तरनजित सिंग संधू (2) रघुराम राजन
(3) उर्जित पटेल (4) अजयपाल सिंग बंगा

Who among the following has been elected on the important post of President of the 'World Bank Group' on 3rd May 2023 ?

(1) Taranjit Singh Sandhu (2) Raghuram Rajan
(3) Urjit Patel (4) Ajaypal Singh Banga

13. कोरवा आयुध कारखाना कोणत्या देशासोबतच्या संयुक्त उपक्रमात AK-203 ॲसॉल्ट रायफलींची निर्मिती करत आहे ?

(1) जपान (2) रशिया (3) यु एस ए (4) फ्रान्स

Korwa ordnance factory is manufacturing AK-203 assault rifles in a joint venture with which country ?

(1) Japan (2) Russia (3) USA (4) France

14. 2023 मध्ये क्रिकेटमधून निवृत्ती जाहीर करणारा अंबाती थिरूपथी रायडू कोणत्या राज्याचा आहे ?

(1) कर्नाटक (2) आंध्र प्रदेश
(3) तामिळनाडू (4) केरळ

Ambati Thirupathi Rayudu, who announced retirement from cricket in 2023 belongs to which state ?

(1) Karnataka (2) Andhra Pradesh
(3) Tamil Nadu (4) Kerala

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

15. भारतीय रेल्वेने सुरक्षितता वाढविण्यासाठी 'कवच' नावाची ऑटोमॅटिक ट्रेन प्रोटेक्शन (ATP) प्रणाली अमलात आणली आहे. हे तंत्रज्ञान कोणी विकसित केले आहे ?

(1) इस्त्रो (2) डी.आर.डी.ओ.

(3) भारतीय रेल्वे (4) आर.डी.एस.ओ.

Indian Railway has introduced Automatic Train Protection (ATP) system called 'Kavach' for enhancing safety. Who has developed this technology ?

(1) ISRO (2) DRDO

(3) Indian Railway (4) RDSO

---

16. प्रत्येक सिगारेटवर अनिवार्य आरोग्यविषयक चेतावणी देणारा कोणता देश जगातील पहिला देश बनला आहे ?

(1) कॅनडा (2) रशिया (3) इटली (4) कुवैत

Which country has become the first country in the world to mandate mandatory health warnings on individual cigarettes ?

(1) Canada (2) Russia (3) Italy (4) Kuwait

---

17. खालीलपैकी कोणते कथन/ने **असत्य नाही** ?

(a) 'नाटो प्लस' ही संगठना अमेरिकेने बनवली.

(b) आस्ट्रेलिया, न्यूजीलैंड, इजरायल, जापान, दक्षिण कोरिया हे देश या संगठनेचे सभासद आहेत.

(c) अमेरिकी कांग्रेसच्या सिलेक्ट कमिटी ने भारताला 'नाटो प्लस' चा दर्जा देण्याची शिफारस केली आहे.

(d) चीनच्या घेराबंदीसाठी हा दर्जा भारताला आवश्यक आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (b) आणि (c) (2) फक्त (a), (c) आणि (d)

(3) फक्त (a), (b) आणि (d) (4) वरील सर्व

Which of the following statement/statements is/are **not false** ?

(a) NATO plus is an organizations created by America.

(b) Australia, Newzealand, Israel, Japan, South Korea these countries are members of this organisation.

(c) A select committee of the US congress has recommended that India be granted NATO plus status.

(d) India needs this status to encircle China.

Answer options :

(1) Only (a), (b) and (c) (2) Only (a), (c) and (d)

(3) Only (a), (b) and (d) (4) All the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK **P.T.O.**

18. 'आरोग्य आणि कुटुंब कल्याण मंत्रालय' भारत सरकार यांच्याकडून राबविल्या जात असलेल्या 'आभा' कार्ड (ABHA Card) हा कार्यक्रम खालीलपैकी कोणत्या उपक्रमाचा भाग आहे ?

(1) आयुष्यमान भारत डाटा मिशन (2) आयुष्यमान भारत डिजीटल मिशन

(3) आयुष्यमान भारत डाटा मॉडेल (4) आयुर्वेदिक भारत डिजीटल मिशन

The ABHA-Card programme implemented by the Ministry of Health and Family Welfare, Government of India is a part of which of the following scheme ?

(1) Ayushman Bharat Data Mission (2) Ayushman Bharat Digital Mission

(3) Ayushman Bharat Data Model (4) Ayurvedic Bharat Digital Mission

---

19. भारतात दूरसंचार क्षेत्रात सर्वात प्रथम 5 जी सेवा कोणत्या कंपनीने सुरू केली ?

(a) भारती एअरटेल (b) रिलायंस जिओ (c) आयडीआ (d) बी.एस.एन.एल.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) (2) (a) आणि (c) (3) (b) आणि (d) (4) (c) आणि (d)

Which company launched the first 5G Service in telecom sector in India ?

(a) Bharti Airtel (b) Reliance Jio (c) Idea (d) BSNL

Answer options :

(1) (a) and (b) (2) (a) and (c) (3) (b) and (d) (4) (c) and (d)

---

20. खालीलपैकी कोणते कथन/कथने **बरोबर नाही** ?

(a) आई एन एस मोरमुगाओला इंडियन नेवीच्या वॉरशिप डिझाइन ब्यूरो ने डिझाइन केले आहे.

(b) हा एक स्टेल्थ गाइडेड मिसाइल डिस्ट्रॉयर आहे.

(c) हा पी-15 ब्रावो प्रोजेक्टचा दूसरा जहाज आहे.

(d) यातील 90% पार्ट आपल्या देशात बनवण्यात आले आहेत.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b) आणि (c)

(3) फक्त (c) आणि (d) (4) फक्त (d)

Which of the following statement/statements is/are **not correct** ?

(a) INS Mormugao has been designed by the Warship Design Bureau of the Indian Navy.

(b) It is a stealth guided missile destroyer.

(c) It is the second ship of the P-15 Bravo project.

(d) 90% of these parts are made in our country.

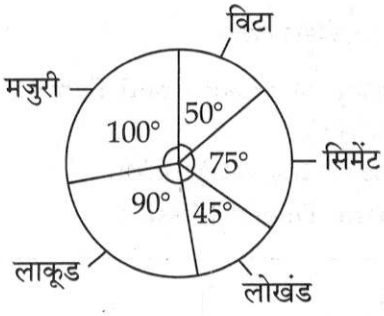
Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (b) and (c)

(3) Only (c) and (d) (4) Only (d)

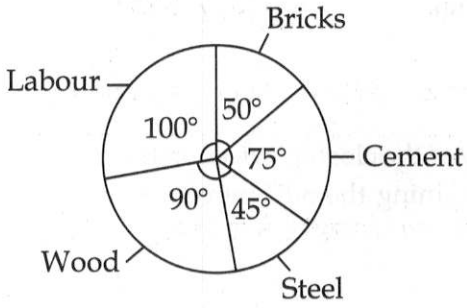
कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

21. इमारत बांधताना विविध बाबींवरील खर्च दाखवणारा वृत्तालेख दिलेला आहे. इमारत बांधणीचा एकूण खर्च ₹ 5,40,000 आहे, त्यावरून लोखंडासाठी झालेला खर्च किती ?

(1) ₹ 67,500 (2) ₹ 72,000 (3) ₹ 65,000 (4) ₹ 70,000

Following Pie diagram shows expenditure on various items while constructing a building. The total expenditure of building construction is ₹ 5,40,000. What is expenditure on steel ?

(1) ₹ 67,500 (2) ₹ 72,000 (3) ₹ 65,000 (4) ₹ 70,000

---

22. एका गावात मराठी जाणणारे 82%, हिन्दी जाणणारे 76% लोक असून दोन्ही भाषा जाणणारे 2244 लोक आहेत, जर त्या गावात दोन्ही भाषा न जाणणारे 8% लोक असतील तर त्या गावाची लोकसंख्या किती ?

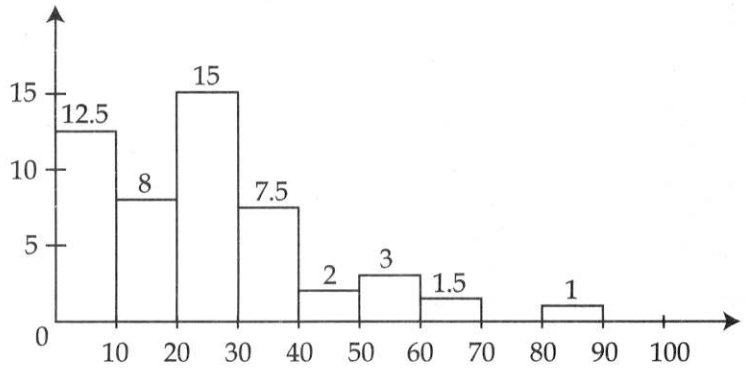
(1) 2200 (2) 3200 (3) 3400 (4) 3500

In a village 82% people know Marathi, 76% people know Hindi and 2244 people know both Marathi and Hindi. If there are 8% people in that village who don't know both languages, then what is population of that village ?

(1) 2200 (2) 3200 (3) 3400 (4) 3500

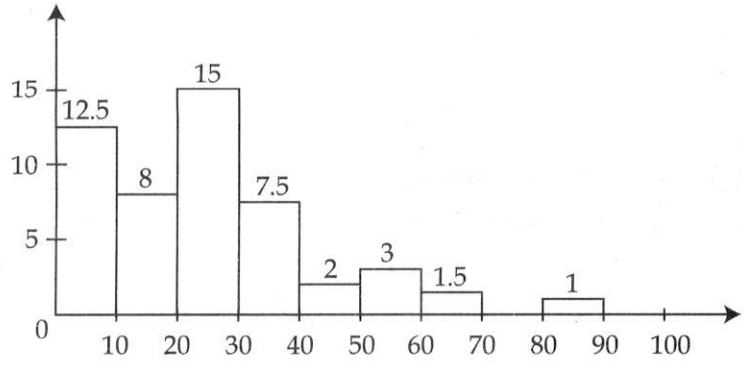
---

23. सोबतच्या हिस्टोग्राम मध्ये एका विशिष्ट शेअरची शेअर बाजारात बंद किंमतीची वारंवारता दिली आहे. दिलेल्या हिस्टोग्राम वरून 80 पर्सेनटाईल कोणत्या वर्गात आहे ?

(1) 20 - 30 (2) 10 - 20 (3) 40 - 50 (4) 30 - 40

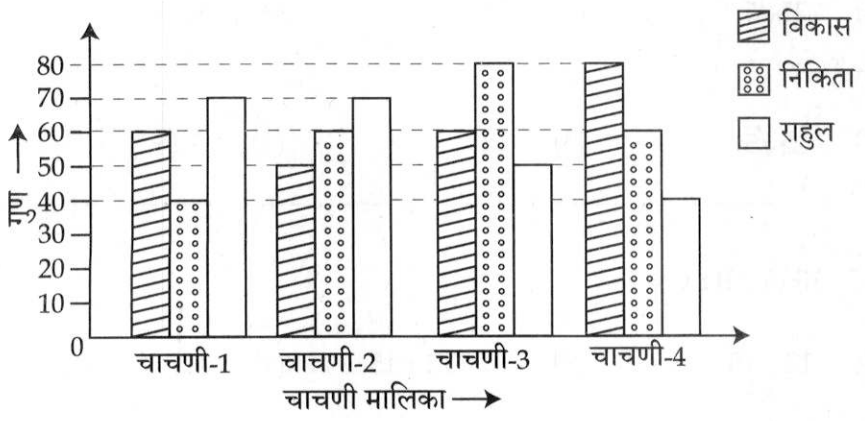
The following is a histogram showing the actual frequency of the closing prices on the stock exchange of a particular stock. From the histogram, the class containing the 80th percentile is :

(1) 20 - 30 (2) 10 - 20 (3) 40 - 50 (4) 30 - 40

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

24. जोडस्तंभालेखात राहुल, निकिता व विकासने चाचणी मालिकेत मिळविलेले गुण दर्शविले आहेत.

खालीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे ?

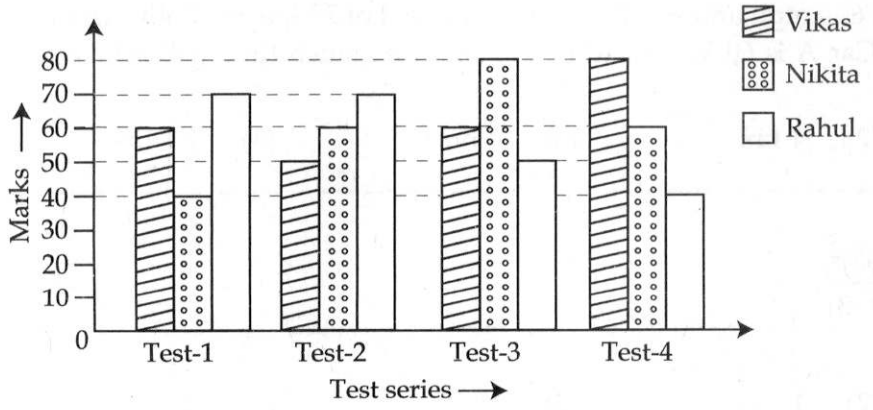
(1) चाचणी मालिकेत निकिताने राहुल व विकासपेक्षा जास्त गुण मिळविले.

(2) चाचणी मालिकेत विकासने राहुल व निकितापेक्षा कमी गुण मिळविले.

(3) चाचणी मालिकेत निकिता व राहुलने विकासपेक्षा जास्त गुण मिळविले.

(4) चाचणी मालिकेत निकिता व राहुल या दोघांनीही विकासपेक्षा कमी गुण मिळविले.

The bar graph shows the marks obtained by Rahul, Nikita and Vikas in test series.

Which of the following statement is **correct** ?

(1) Nikita scored more marks than Rahul and Vikas in overall test series.

(2) Vikas scored less marks than Nikita and Rahul in overall test series.

(3) Nikita and Rahul scored more marks than Vikas in the test series.

(4) Nikita and Rahul both scored less marks than Vikas in overall test series.

25. जर $4^b - 4^{b-1} = 24$ तर $(2b)^b = ?$

(1) 25 (2) $25\sqrt{5}$ (3) 125 (4) $5\sqrt{5}$

If $4^b - 4^{b-1} = 24$ then $(2b)^b = ?$

(1) 25 (2) $25\sqrt{5}$ (3) 125 (4) $5\sqrt{5}$

---

26. जर A चे 30% = 0.25, $B = \frac{C}{5}$, तर A : B : C = ?

(1) 15 : 12 : 10 (2) 12 : 15 : 10 (3) 10 : 12 : 15 (4) 10 : 15 : 12

If 30% of A = 0.25, $B = \frac{C}{5}$, then A : B : C = ?

(1) 15 : 12 : 10 (2) 12 : 15 : 10 (3) 10 : 12 : 15 (4) 10 : 15 : 12

---

27. मोटारगाडी A 60 कि.मी. प्रति तास वेगाने धावते तर मोटारगाडी B 75 कि.मी. प्रति तास वेगाने धावते. दोन्ही गाड्या एकाच दिशेने धावतात. मोटारगाडी A ही मोटारगाडी B च्या 60 कि.मी. पुढे आहे. तर मोटारगाडी B ला मोटारगाडी A पर्यंत पोहचण्यास किती वेळ लागेल ?

(1) 15 तास (2) 4 तास (3) 2 तास (4) 4.5 तास

Car A travels at a speed 60 kmph and Car B travels at a speed of 75 kmph. Both cars are travelling in the same direction. Car A is 60 km ahead of Car B. How much time will it take for Car B to reach at Car A ?

(1) 15 hrs (2) 4 hrs (3) 2 hrs (4) 4.5 hrs

---

28. सोडवा : $\frac{(3.07)^2 + (0.0193)^2}{(0.307)^2 + (0.00193)^2}$

(1) 100 (2) 1 (3) 10 (4) $\frac{1}{100}$

Solve : $\frac{(3.07)^2 + (0.0193)^2}{(0.307)^2 + (0.00193)^2}$

(1) 100 (2) 1 (3) 10 (4) $\frac{1}{100}$

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

29. एक दुकानदार 10 रू. ला 15 आंबे खरेदी करतो व 10 आंबे 15 रूपयाला या प्रमाणे विकतो तर त्याला शेकडा नफा किती होईल ?

(1) 50 (2) 66 (3) 75 (4) 125

A shopkeeper buys 15 mangoes for Rs. 10 and he sells 10 mangoes for Rs. 15. What is percentage profit of shopkeeper ?

(1) 50 (2) 66 (3) 75 (4) 125

---

30. जर $x > 0$ आणि $x + \frac{1}{x} = 5.5$ असेल तर $\sqrt{x} + \frac{1}{\sqrt{x}} = ?$

(1) $\sqrt{5.5}$ (2) $\sqrt{7.5}$ (3) $-\sqrt{7.5}$ (4) $-\sqrt{5.5}$

If $x > 0$ and $x + \frac{1}{x} = 5.5$, then $\sqrt{x} + \frac{1}{\sqrt{x}} = ?$

(1) $\sqrt{5.5}$ (2) $\sqrt{7.5}$ (3) $-\sqrt{7.5}$ (4) $-\sqrt{5.5}$

---

31. 4 पुरुष एक काम 8 दिवसांत पूर्ण करतात, तेच काम 8 स्त्रीया 16 दिवसांत पूर्ण करतात. हेच काम 4 पुरुष व 4 स्त्रीया किती दिवसांत पूर्ण करतील ?

(1) $3\frac{2}{5}$ दिवसांत (2) $3\frac{1}{3}$ दिवसांत (3) $5\frac{2}{6}$ दिवसांत (4) $6\frac{2}{5}$ दिवसांत

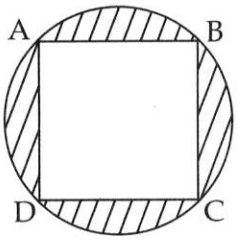
4 men complete a work in 8 days and same work 8 women complete in 16 days. Then in how many days 4 men and 4 women will complete the same work ?

(1) $3\frac{2}{5}$ days (2) $3\frac{1}{3}$ days (3) $5\frac{2}{6}$ days (4) $6\frac{2}{5}$ days

---

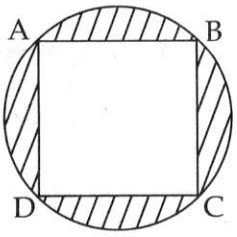
कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

32. खालील आकृतीत ABCD हा चौरस वर्तुळात कोरला आहे. वर्तुळाचा परिघ $2\pi\sqrt{x}$ आहे. रेखांकित भागाचे क्षेत्रफळ किती आहे ?

(1) $2x$ (2) $\pi x - 2x$ (3) $\pi x - 2\sqrt{x}$ (4) $1 - \frac{2}{\pi}$

In the diagram below ABCD is a square inscribed in a circle with circumference $2\pi\sqrt{x}$. What is the area of the shaded region in the diagram ?

(1) $2x$ (2) $\pi x - 2x$ (3) $\pi x - 2\sqrt{x}$ (4) $1 - \frac{2}{\pi}$

33. महाराष्ट्र लोकसेवा हक्क अधिनियम 2015 मधिल तरतुदींनुसार जोड्या लावा :

	कलम		तरतूद
(a)	कलम 7	(i)	नियत कालमर्यादेत लोकसेवा देण्याची संस्कृती विकसित करणे.
(b)	कलम 10	(ii)	महाराष्ट्र राज्य सेवा हक्क आयोग घटीत करणे.
(c)	कलम 13	(iii)	लोकसेवा देण्यासाठी माहिती तंत्रज्ञानाचा वापर करणे.
(d)	कलम 20	(iv)	शास्ती

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(iv), (d)-(i)

(2) (a)-(iii), (b)-(ii), (c)-(i), (d)-(iv)

(3) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(i), (d)-(ii)

(4) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(ii), (d)-(i)

Match the following as per the provisions under the Maharashtra Right to Public Services Act, 2015 :

	Section		Provision
(a)	Section 7	(i)	Developing culture to deliver Public Services within stipulated time limit.
(b)	Section 10	(ii)	Constitution of Maharashtra State Right to Service Commission.
(c)	Section 13	(iii)	Use of Information technology for delivery of Public Services.
(d)	Section 20	(iv)	Penalty

Answer options :

(1) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(iv), (d)-(i)

(2) (a)-(iii), (b)-(ii), (c)-(i), (d)-(iv)

(3) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(i), (d)-(ii)

(4) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(ii), (d)-(i)

34. माहिती अधिकार अधिनियम 2005 मधिल तरतुदींनुसार जोड्या लावा :

	कलम		तरतूद
(a)	कलम 4	(i)	विवक्षित प्रकरणांत माहिती देण्यास नकार देण्याची कारणे
(b)	कलम 7	(ii)	राज्य माहिती आयोग घटित करणे
(c)	कलम 9	(iii)	सार्वजनिक प्राधिकरणांवरील आबंधने
(d)	कलम 15	(iv)	विनंतीचा अर्ज निकालात काढणे

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a)-(iv), (b)-(iii), (c)-(i), (d)-(ii)
(2) (a)-(iv), (b)-(i), (c)-(ii), (d)-(iii)
(3) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(i), (d)-(ii)
(4) (a)-(iii), (b)-(i), (c)-(iv), (d)-(ii)

Match the following as per the provisions of the Right to Information Act, 2005.

	Section		Provision
(a)	Section 4	(i)	Grounds for rejection to access Information in certain cases.
(b)	Section 7	(ii)	Constitution of State Information Commission
(c)	Section 9	(iii)	Obligations of public authorities
(d)	Section 15	(iv)	Disposal of request

Answer options :

(1) (a)-(iv), (b)-(iii), (c)-(i), (d)-(ii)
(2) (a)-(iv), (b)-(i), (c)-(ii), (d)-(iii)
(3) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(i), (d)-(ii)
(4) (a)-(iii), (b)-(i), (c)-(iv), (d)-(ii)

---

35. खालील विधाने विचारात घ्या :

विधान (I) : माहितीचा अधिकार अधिनियम, 2005 देशातील सर्व लोकांना माहितीचा अधिकार प्रदान करतो.

विधान (II) : माहितीच्या अधिकारात काम, कागदपत्रे, नोंदी तपासण्याचा अधिकार समाविष्ट आहे.

योग्य पर्याय निवडा :

(1) विधान **(I)** बरोबर आहे, **(II)** चूक
(2) विधान **(II)** बरोबर आहे, **(I)** चूक
(3) दोन्ही विधाने बरोबर आहेत.
(4) दोन्ही विधाने चूक आहेत.

Consider the following statements :

Statement (I) : The RTI Act, 2005, extends the right to information to all people of the country.

Statement (II) : The right to information includes the right to inspection of work, documents, records.

Choose the correct option :

(1) Statement **(I)** is correct, **(II)** incorrect
(2) Statement **(II)** is correct, **(I)** incorrect
(3) Both the Statements are correct
(4) Both the Statements are incorrect

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

36. भारतीय राज्यघटनेचे खालीलपैकी कोणते अनुच्छेद भारतीय राज्याचे धर्मनिरपेक्ष स्वरूप प्रकट करते ?

(a) अनुच्छेद 44 (b) अनुच्छेद 30

(c) अनुच्छेद 27 (d) अनुच्छेद 28

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (c), (d), (a) (2) फक्त (a), (b)

(3) फक्त (b), (c), (d) (4) वरील सर्व

Which of the following articles of the constitution of India reveal the secular character of the Indian State ?

(a) Article 44 (b) Article 30

(c) Article 27 (d) Article 28

Answer options :

(1) Only (c), (d), (a) (2) Only (a), (b)

(3) Only (b), (c), (d) (4) All of the above

---

37. जोड्या लावा - (संविधान सभेतील समिती) :

	'A' (समिती)		**'B' (अध्यक्ष)**
(a)	नागरिकत्वासंबंधी तदर्थ समिती	(i)	जे.बी. कृपलानी
(b)	प्रेस गॅलरी समिती	(ii)	उषा नाथ सेन
(c)	राष्ट्रीय ध्वजासंबंधी तदर्थ समिती	(iii)	एस. वरदाचारी
(d)	मूलभूत अधिकार उपसमिती	(iv)	डॉ. राजेंद्र प्रसाद

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a)-(iii), (b)-(ii), (c)-(iv), (d)-(i)

(2) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(i), (d)-(iv)

(3) (a)-(ii), (b)-(i), (c)-(iii), (d)-(iv)

(4) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(ii), (d)-(i)

Match the pairs - (Committee of the Constituent Assembly) :

	'A' (Committee)		**'B' (Chairman)**
(a)	Ad hoc Committee on citizenship	(i)	J.B. Kriplani
(b)	Press Gallery Committee	(ii)	Usha Nath Sen
(c)	Ad hoc Committee on National Flag	(iii)	S. Vardachari
(d)	Fundamental Rights Sub-Committee	(iv)	Dr. Rajendra Prasad

Answer options :

(1) (a)-(iii), (b)-(ii), (c)-(iv), (d)-(i)

(2) (a)-(ii), (b)-(iii), (c)-(i), (d)-(iv)

(3) (a)-(ii), (b)-(i), (c)-(iii), (d)-(iv)

(4) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(ii), (d)-(i)

---

38. केंद्र सरकार राज्यसरकारांना राज्यघटनेच्या कोणत्या अनुच्छेदानुसार निर्देश देऊ शकते ?

(1) कलम 370 (2) कलम 356 (3) कलम 256 (4) कलम 263

Under which article of the constitution can the Central Government give directions to the State Governments ?

(1) Article 370 (2) Article 356 (3) Article 256 (4) Article 263

---

39. खालीलपैकी कोणती जोडी योग्यरित्या जुळत **नाही** ?

(1) अनुच्छेद - 167 - मुख्यमंत्र्यांची कर्तव्ये

(2) अनुच्छेद - 163 - मुख्यमंत्र्यांचा शपथविधी

(3) अनुच्छेद - 164 - राज्यमंत्र्यांशी संबंधित तरतुदी

(4) अनुच्छेद - 166 - राज्यसरकारच्या कारवाया

Which of the following is **not** matched correctly ?

(1) Article - 167 - Duties of Chief Minister

(2) Article - 163 - Swearing in of the Chief Minister

(3) Article - 164 - Provisions related to State Ministers

(4) Article - 166 - Operations by State Government

---

40. खालील विधाने वाचा आणि **चुकीचे** विधान निवडा :

(1) संसद भारताच्या संपूर्ण भूभागासाठी कायदा करु शकते, अनुच्छेद - 245.

(2) संसदेला काही अतिरिक्त न्यायालये स्थापन करण्याचा अधिकार आहे, अनुच्छेद - 247.

(3) कायद्याचे अवशिष्ट अधिकार, अनुच्छेद - 248.

(4) संसदेला कर लावण्याचा अधिकार आहे, अनुच्छेद - 246.

Read the following statement and choose the **incorrect** statement :

(1) Parliament may make law for the whole part of the territory of India, Article 245.

(2) Parliament has power to provide for the establishment of certain additional courts, Article 247.

(3) Residuary powers of legislation, Article 248.

(4) Parliament has power to impose tax, Article 246

कच्च्या कामासाठी जागा / **SPACE FOR ROUGH WORK**

41. खालीलपैकी भारतीय संविधानातील कोणते अनुच्छेद गांधीवादी विचार सरणीवर आधारित आहे ?

(a) अनुच्छेद 43 (b) अनुच्छेद 47

(c) अनुच्छेद 48 (d) अनुच्छेद 39 A

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (b), (c) (2) फक्त (b), (c), (d)

(3) फक्त (a), (b), (d) (4) फक्त (a), (c), (d)

Which of the following articles of constitution of India are based on Gandhian Idealogy ?

(a) Article 43 (b) Article 47

(c) Article 48 (d) Article 39 A

Answer options :

(1) Only (a), (b), (c) (2) Only (b), (c), (d)

(3) Only (a), (b), (d) (4) Only (a), (c), (d)

---

42. "ही संविधान सभा भारताला स्वतंत्र, सार्वभौम प्रजासत्ताक म्हणून घोषित करण्याचा आणि भविष्यातील राज्यकारभारासाठी एक संविधान तयार करण्याचा आपला दृढ संकल्प जाहीर करते." संविधान सभेने हा उद्दिष्टाचा ठराव कधी संमत केला ?

(1) 26 नोव्हेंबर 1950 (2) 26 नोव्हेंबर 1949

(3) 26 जानेवारी 1948 (4) 22 जानेवारी 1947

"This constituent Assembly declares its firm and solemn resolve to proclaim India as an Independent sovereign Republic and to draw up for the future governance a constitution". When was this objectives resolution passed by the Constituent Assembly ?

(1) 26 November, 1950 (2) 26 November, 1949

(3) 26 January, 1948 (4) 22 January, 1947

---

43. मूलभूत कर्तव्याबाबत **योग्य** कथन/ने ओळखा :

(a) 1976 मध्ये कांग्रेस पक्षाने मूलभूत कर्तव्याबाबत शिफारस करण्यासाठी सरदार स्वर्ण सिंह समितीची स्थापना केली.

(b) वय वर्षे 6 ते 14 वयोगटातील पाल्यांना किंवा बालकांना शिक्षणाची संधी उपलब्ध करुन देणे हे मूलभूत कर्तव्य 88 व्या घटना दुरुस्ती कायदा, 2002 द्वारे जोडण्यात आले.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (b)

(3) (a) व (b) दोन्हीही (4) वरीलपैकी नाही

Select the **correct** statement/s about fundamental duties :

(a) In 1976, the Congress Party setup the Sardar Swaran Singh Committee to make recommendations about Fundamental duties.

(b) The fundamental duty to provide opportunities for education to his child or ward between the age of six and fourteen years was added by the 88th constitutional Amendment Act, 2002.

Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (b)

(3) Both (a) and (b) (4) None of the above

---

44. खालीलपैकी कोणती जोडी बरोबर जुळत **नाही** ?

(1) शोषणाविरुद्धचा अधिकार - अनुच्छेद 23 ते 24

(2) संविधानिक उपायांचा अधिकार - अनुच्छेद 32 ते 35

(3) धार्मिक स्वातंत्र्याचा अधिकार - अनुच्छेद 19 ते 22

(4) सांस्कृतिक आणि शैक्षणिक अधिकार - अनुच्छेद 29 ते 30

Which of the following pair is **not** correctly matched ?

(1) Right against exploitation - Article 23 to 24

(2) Right to constitutional remedies - Article 32 to 35

(3) Right to Freedom of religion - Article 19 to 22

(4) Cultural and educational Rights - Article 29 to 30

---

45. भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद 29 मध्ये खालीलपैकी कोणत्या घटकांचे संरक्षण करण्यात आले आहे ?

(a) अल्पसंख्यांक वर्गाच्या हितसंबंधाचे संरक्षण

(b) महिला वर्गाच्या हितसंबंधाचे संरक्षण

(c) अनुसूचित जातीच्या हितसंबंधाचे संरक्षण

(d) अनुसूचित जमातीच्या हितसंबंधाचे संरक्षण

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) (2) (a) (3) (b) (4) (c) आणि (d)

Which of the following elements are protected in Article 29 of the constitution of India ?

(a) Protection of interests of Minorities

(b) Protection of the interests of Women

(c) Protection of interests of Scheduled Castes

(d) Protection of interests of Scheduled Tribes

Answer options :

(1) (a) and (b) (2) (a) (3) (b) (4) (c) and (d)

---

46. राज्यपालांना विधिविषयक अधिकार आहेत :

(a) राज्य विधिमंडळामध्ये भाषण देणे (b) विधान सभा विसर्जित करणे

(c) अध्यादेश जारी करणे (d) मंत्रिमंडळ बरखास्त करणे

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (b), (c) (2) फक्त (b), (c), (d)

(3) फक्त (a), (c), (d) (4) फक्त (a), (b), (d)

Governor has legislative power :

(a) To address the State Legislature (b) To dissolve the Vidhan Sabha

(c) To promulgate the ordinances (d) To dismiss the cabinet

Answer options :

(1) Only (a), (b), (c) (2) Only (b), (c), (d)

(3) Only (a), (c), (d) (4) Only (a), (b), (d)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

47. भारताच्या संसदेने 2001 मध्ये कायदा करून कोणत्या वर्षापर्यंत मतदारसंघांची पुनर्रचना केली जाणार नाही अशी तरतूद केली आहे ?

(1) 2021 (2) 2026 (3) 2031 (4) 2036

Parliament of India in 2001 has enacted a law and made provision till which year the constituencies will not be reconstituted ?

(1) 2021 (2) 2026 (3) 2031 (4) 2036

---

48. जेव्हा लोकसभा आणि राज्यसभा यांच्यामध्ये एखाद्या विधेयकावरुन मतभेद असतील तर संसदेचे संयुक्त अधिवेशन कोण बोलावतो ?

(1) राज्यसभेचे अध्यक्ष (2) भारताचे राष्ट्रपती

(3) लोकसभा अध्यक्ष (4) भारताचे सरन्यायाधिश

When there are differences between Lok Sabha and Rajya Sabha over a bill, then who calls the joint session of Parliament ?

(1) Chairman of Rajya Sabha (2) President of India

(3) Speaker of Lok Sabha (4) Chief Justice of India

---

49. राज्यपालाच्या नियुक्तीबाबत संविधान सभेने खालीलपैकी कोणत्या मॉडेलचा स्वीकार केला ?

(1) अमेरिकन मॉडेल (2) कॅनेडीयन मॉडेल

(3) ऑस्ट्रेलियन मॉडेल (4) जर्मन मॉडेल

Which of the following model was accepted by Constituent Assembly for appointment of Governor ?

(1) American Model (2) Canadian Model

(3) Australian Model (4) German Model

---

50. संविधानाच्या कोणत्या अनुच्छेदात कलमात भारत म्हणजे 'भारत राज्यांचा संघ असेल' असा उल्लेख आहे ?

(1) अनुच्छेद - 1 (2) अनुच्छेद - 2 (3) अनुच्छेद - 3 (4) अनुच्छेद - 4

In which article of the constitution is it mentioned that India means 'India will be a Union of States' ?

(1) Article - 1 (2) Article - 2 (3) Article - 3 (4) Article - 4

---

51. 'सत्यमेव जयते' हे कोणत्या संस्थेचे ब्रीदवाक्य होते ?

(1) परमहंस सभा (2) सार्वजनिक सभा

(3) सत्यशोधक समाज (4) प्रार्थना समाज

'Satyamev Jayate' was the Motto of which organisation ?

(1) Paramahansa Sabha (2) Sarvajanik Sabha

(3) Satyashodhak Samaj (4) Prarthana Samaj

---

52. ख्रिश्चन मिशनऱ्यांना धर्मप्रसार करण्यासाठी खालीलपैकी कोणत्या वृत्तपत्रांचा उपयोग झाला होता ?

(a) ज्ञानोदय (b) तारप्रसारक

(c) प्रभोदय (d) सायंदीपिका

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) फक्त (2) (b) आणि (c) फक्त

(3) (c) आणि (d) फक्त (4) वरील सर्व बरोबर

Which of the following Newspapers were used to propagate by the Christian Missionary ?

(a) Dyanodaya (b) Tarprasarak

(c) Prabhodaya (d) Sayandeepika

Answer options :

(1) (a) and (b) only (2) (b) and (c) only

(3) (c) and (d) only (4) all the above correct

---

53. खालीलपैकी कोणत्या क्रान्तीकारकाने पुणे येथे गदर पक्षाचे कार्यकर्ते म्हणून सशस्त्र क्रान्तीचा प्रचार केला होता ?

(1) विनायक देशपांडे (2) विष्णू गणेश पिंगळे

(3) शिवराम हरी राजगुरु (4) वि.दा. सावरकर

Which of the following revolutionaries propagated the armed revolution at Pune as the activist of 'Gadar Party' ?

(1) Vinayak Deshpande (2) Vishnu Ganesh Pingle

(3) Shivaram Hari Rajaguru (4) V.D. Sawarkar

---

54. शेतकरी चळवळीविषयी खालीलपैकी कोणती विधाने **बरोबर** आहेत ?

(a) कृष्णराव भालेकर यांनी 'दिनबंधू' वृत्तपत्रातून शेतकऱ्यांचे प्रश्न मांडले.

(b) दिनकरराव जवळकर यांचे 'तेज' वृत्तपत्र हे शेतकऱ्यांचे मुखपत्र होते.

(c) पूणे येथील शेतकरी परिषदेचे अध्यक्ष विठ्ठल रामजी शिंदे होते.

(d) साने गुरुजींनी खानदेशात शेतकऱ्यांचे संघटन केले.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) (2) (a), (b) आणि (c)

(3) (a), (b), (c) आणि (d) (4) (a) आणि (d)

Which of the following statements are **true** regarding the peasant movement ?

(a) Krishnarao Bhalekar placed the problems of farmers through 'Deen Bandhu' newspaper.

(b) Dinkarrao Javalkar's newspaper 'Tej' was the mouthpiece of the farmers.

(c) Vitthal Ramaji Shinde was the president of the Farmers conference in Pune.

(d) Sane Guruji united the farmers in Khandesh.

Answer options :

(1) (a) and (b) (2) (a), (b) and (c)

(3) (a), (b), (c) and (d) (4) (a) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

55. खालीलपैकी कोणास दुसरे ब्रहस्पती म्हणून संबोधले जात असे ?

(1) दादोबा पांडूरंग तर्खडकर (2) बाळशास्त्री जांभेकर

(3) कृष्णशास्त्री चिपळूणकर (4) महात्मा जोतीराव फूले

Who among the following was referred to as the Second Brahaspati ?

(1) Dadoba Pandurang Tarkhadkar (2) Balshastri Jambhekar

(3) Krishnashastri Chiplunkar (4) Mahatma Jyotirao Phule

---

56. असहकार आंदोलन मोडून काढण्यासाठी सरकारने खालीलपैकी कोणत्या उपायांची शिफारस केली ?

(a) सभा उधळून लावण्यासाठी जरूर तर गोळीबारही करावा.

(b) सरकारी कायद्यामागे भरपुर शक्ती आहे हे जनतेला दाखवून देण्यासाठी गावातून लष्करी मार्च काढावे.

(c) सिडीशस मीटिंग्ज ॲक्ट कोणत्याही सरकारने लागु केला तर व्हाइसरॉय सरकार त्यास संमती देईल.

(d) कायद्याचे पालन करणाऱ्या नागरिकांना धीर देण्याकरिता आणि पोलीस दलाला सहाय्य म्हणून लष्कराचा भरपूर वापर करावा.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (b), (c) (2) (a), (b) (3) (a), (c) (4) (a), (b), (c), (d)

Which of the following measures were recommended by the government to crush the non-cooperation movement ?

(a) Firing should be done to break up the assembly.

(b) A Military March should be taken from the village to show the people that there is a lot of power behind the government laws.

(c) If the Seditious Meeting Act is implemented by any government the viceroy Government will sanction it.

(d) The Military should be used extensively to reassure law-abiding citizens and assist the police force.

Answer options :

(1) (b), (c) (2) (a), (b) (3) (a), (c) (4) (a), (b), (c), (d)

---

57. इ.स. 1896 मध्ये ब्रिटीश सरकारने हिंदुस्थानची आर्थिक पाहणी करण्यासाठी दादाभाई नौरोजी यांच्या सहकार्याने कोणते कमिशन नेमले होते ?

(1) वेल्बी कमिशन (2) वेव्हेल कमिशन

(3) रौलट कमिशन (4) फेडरल कमिशन

In 1896 which commission was appointed by British Government with the collaboration of Dadabhai Naoroji for the economic Survey of India ?

(1) Welby Commission (2) Wavell Commission

(3) Rowlatt Commission (4) Federal Commission

---

58. _____ यांनी आपले संपूर्ण आयुष्य हिंदू विधवांच्या उन्नतीसाठी खर्च केले, आणि ते विधवांच्या पुनर्विवाह मंडळाचे सचिव होते.

(1) महात्मा फुले (2) सावित्रीबाई फुले

(3) रमाबाई आंबेडकर (4) प्रा. महर्षी धोंडो केशव कर्वे

_____ devoted his/her life for the upliftment of Hindu Widow and became the secretary of the widow remarriage association.

(1) Mahatma Phule (2) Savitribai Phule

(3) Ramabai Ambedkar (4) Prof. Maharshi Dhondo Keshav Karve

---

59. इ.स. 1937 ते 1944 पर्यंत सतत सात वर्षाकरिता खालीलपैकी कोण हिंदूमहासभेचे अध्यक्ष होते ?

(1) डॉ. बा.शि. मुंजे (2) सर महिंद्रचंद्र नंदी

(3) डॉ. हेडगेवार (4) वि.दा. सावरकर

Who among the following was the president of the 'Hindu Mahasabha' for seven consecutive years from 1937 to 1944 ?

(1) Dr. B.S. Munje (2) Sir Mahindrachandra Nandi

(3) Dr. Hedgewar (4) V.D. Savarkar

---

60. इ.स. 1897 च्या प्लेगच्या साथीत कोणते कामगार नेते बळी पडले ?

(1) श्री. नारायण मेघाजी लोखंडे

(2) श्री. रामचंद्र शिंदे

(3) ना.म. जोशी

(4) श्री. रघु कोरगावकर

Which labour leader died in the plague of 1897 ?

(1) Shri Narayan Meghaji Lokhande

(2) Shri Ramchandra Shinde

(3) N.M. Joshi

(4) Shri Raghu Korgaonkar

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

61. खालील विधानांचा विचार करा :

(a) सह्याद्री पर्वत व अरबी समुद्र यांच्या दरम्यान असलेल्या लांबट चिंचोळ्या सखल भागाला कोकण असे म्हणतात.

(b) महाराष्ट्राच्या पश्चिमेला व अरबी समुद्राला लागून असलेल्या सह्याद्री पर्वताचा प्रस्तरभंग/भ्रंश होऊण कोकण किनारपट्टी तयार झाली.

(c) कोकण किनारपट्टीची दक्षिणोत्तर लांबी 700 कि.मी. पेक्षा जास्त आहे.

(d) कोकणचे भौगोलिक क्षेत्रफळ 30000 चौ.कि.मी. पेक्षा जास्त आहे.

वरिलपैकी कोणते विधान/विधाने **बरोबर** आहे/आहेत ?

(1) (a) फक्त (2) (a) आणि (b) फक्त

(3) (a), (b) आणि (c) (4) वरील सर्व

Consider the following statements :

(a) Konkan is a long stretch of lowland that lies between the Sahyadri mountain and the Arabian Sea.

(b) The Konkan coast was formed by the fault of Sahyadri mountain in the West of Maharashtra and adjacent to the Arabian Sea.

(c) The South-north length of Konkan coastline is more than 700 kms.

(d) The geographical area of Konkan is more than 30000 km^2.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) (a) only (2) (a) and (b) only

(3) (a), (b) and (c) (4) All of the above

---

62. खालीलपैकी महाराष्ट्राच्या कोणत्या जिल्ह्यात गाविलगड टेकड्यांचे स्थान आहे ?

(a) ठाणे (b) अमरावती (c) कोल्हापूर (d) बीड

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (d) (2) (a) आणि (b) (3) (c) आणि (d) (4) फक्त (b)

Gavilgad hills are located in which of the following district/s of Maharashtra ?

(a) Thane (b) Amaravati (c) Kolhapur (d) Beed

Answer options :

(1) Only (d) (2) (a) and (b) (3) (c) and (d) (4) Only (b)

---

63. सह्याद्रीच्या पूर्वेकडील उताराचा भाग कोणत्या नावाने ओळखला जातो ?

(1) घाटमाथा (2) कोकण (3) मावळ (4) मराठवाडा

By which name is the part of the eastern slope of Sahyadri known as ?

(1) Ghatmatha (2) Konkan (3) Maval (4) Marathwada

---

64. शिवना नदीचा उगम कोणत्या भागात होतो ?

(1) अंजठा डोंगर (2) भोर गड

(3) वणी डोंगर (4) सातपुडा पर्वत रांग

In which area does 'Shivana' river originate ?

(1) Ajanta Hills (2) Bhor gad

(3) Vani Hills (4) Satpuda Mountain range

---

65. भारतातील पर्यावरण संरक्षण कायदा भारताच्या राजपत्रात कोणत्या वर्षी प्रकाशित करण्यात आला ?

(1) मार्च 1986 (2) मे 1972 (3) मे 1986 (4) नोव्हेंबर 1986

In which year was the Environment Protection Act of India published in the Gazette of India ?

(1) March 1986 (2) May 1972 (3) May 1986 (4) November 1986

---

66. आशिया खंडातील लेक टॅपिंगचा पहिला प्रयोग कोयना जलाशयात कोणत्या वर्षी करण्यात आला ?

(1) मार्च 1974 (2) मार्च 1967 (3) मार्च 1999 (4) मार्च 1975

In which year the First experiment of lake tapping in Asia was done in Koyna reservoir ?

(1) March 1974 (2) March 1967 (3) March 1999 (4) March 1975

---

67. जागतिक आरोग्य संघटनेने (WHO) ने खालीलपैकी कोणती पर्यावरण आरोग्य संघटना विकसित केली आहे ?

(a) संयुक्त राष्ट्रांची अन्न आणि कृषी संघटना (FAO)

(b) पर्यावरण आणि वन मंत्रालय (MOEF)

(c) आरोग्य पर्यावरण लिंक इनिशिएटिव्ह (HELI)

(d) जागतिक निसर्ग संवर्धन संघटना (IUCN)

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (b) (2) (a) आणि (b) (3) फक्त (c) (4) वरील सर्व बरोबर

Which of the following environmental health organizations has been developed by the World Health Organization (WHO) ?

(a) Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO)

(b) The Ministry Of Environment and Forest (MOEF)

(c) Health Environment Link Initiative (HELI)

(d) International Union for Conservation of Nature (IUCN)

Answer options :

(1) Only (b) (2) (a) and (b) (3) Only (c) (4) all are correct

---

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

68. 2016 मध्ये सिक्कीम हे राज्य भारतातील पहिले 100% सेंद्रिय राज्य म्हणून घोषित करण्यात आले. त्यानुसार एकूण किती क्षेत्र सेंद्रिय शेती म्हणून प्रमाणित करण्यात आले ?

(1) 1,80,000 एकर (2) 1,70,000 एकर

(3) 1,50,000 एकर (4) 1,90,000 एकर

In 2016 the State of Sikkim declared as the first 100% organic State in India. How much land is certified as organic farm ?

(1) 1,80,000 acres (2) 1,70,000 acres

(3) 1,50,000 acres (4) 1,90,000 acres

69. हिमालयातून वहात येणारे जलप्रवाह पायथ्यालगतच्या प्रदेशात दगड, गोटे, वाळू यांचे संचयन करतात, त्यामुळे पायथ्याशी गाळाचे पंखे तयार होतात त्यांना _____ म्हणतात.

(1) तराई (2) भाबर (3) भांगर (4) खादर

Water flows from the Himalayas deposit pebbles, rocks and sand at the foot hills and forms alluvial fans which is called _____.

(1) Tarai (2) Bhabar (3) Bhangar (4) Khadar

70. खालील विधाने पहा :

(a) चर्नोबील अणूशक्ती अपघात 26 एप्रिल 1986 रोजी झाला.

(b) स्विडन मधील शास्त्रज्ञांना 1986 मधे आजुबाजुच्या पर्यावरणात किरणांचे उत्सर्जन (Radiation) झालेले समजले.

(c) चर्नोबील प्रकल्पात ग्रॅफाइटचा उपयोग अणुभट्टी (Reactor) थंड करण्यासाठी केला जात होता.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त विधान (a) बरोबर आहे.

(2) विधान (a) आणि (b) बरोबर आहेत.

(3) विधान (a) आणि (c) बरोबर आहेत.

(4) विधान (a), (b) आणि (c) बरोबर आहेत.

Observe the following statements :

(a) Chernobyl nuclear power accident occured on 26 April 1986.

(b) The Scientists from Sweden noticed increasing radiation in the surrounding environment in 1986.

(c) Graphite was used to cool reactors in Chernobyl plant.

Answer options :

(1) Only Statement (a) is correct

(2) Statement (a) and (b) are correct

(3) Statement (a) and (c) are correct

(4) Statement (a), (b) and (c) are correct

71. भौतिक राशी व त्या मोजण्यासाठी वापरण्यात येणाऱ्या उपकरणांच्या जोड्या लावा.

(a)	हवेचा दाब	(i)	डेसिबल मीटर
(b)	वाऱ्याचा वेग	(ii)	सिस्मो मीटर
(c)	भूकंपाची तीव्रता	(iii)	बॅरोमीटर
(d)	आवाजाची तीव्रता	(iv)	ॲनिमोमीटर

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a)-(i), (b)-(iii), (c)-(ii), (d)-(iv)
(2) (a)-(iii), (b)-(i), (c)-(ii), (d)-(iv)
(3) (a)-(iv), (b)-(iii), (c)-(ii), (d)-(i)
(4) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(ii), (d)-(i)

Match the Physical quantities and the instruments used to measure it.

(a)	Air Pressure	(i)	Decibel meter
(b)	Wind Speed	(ii)	Seismo meter
(c)	Intensity of Earthquake	(iii)	Barometer
(d)	Intensity of Sound	(iv)	Anemometer

Answer options :

(1) (a)-(i), (b)-(iii), (c)-(ii), (d)-(iv)
(2) (a)-(iii), (b)-(i), (c)-(ii), (d)-(iv)
(3) (a)-(iv), (b)-(iii), (c)-(ii), (d)-(i)
(4) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(ii), (d)-(i)

---

72. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) ज्या माध्यमांचा अपवर्तन निर्देशांक (RI) प्रकाशाच्या वारंवारितेवर अवलंबून असतो, तेथे प्रकाशाचे विकिरीकरण होते.

(b) सर्व पदार्थ-माध्यमे विकिरीकरण करणारे आहेत, फक्त निर्वात पोकळी विकिरीकरण करणारी नाही.

वरीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे ?

(1) (a) फक्त (2) (a) व (b) दोन्ही
(3) (b) फक्त (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही

Consider the following statements.

(a) Dispersion of light arises where the refractive index of a medium is frequency dependant.

(b) All material media are dispersive; only vacuum is nondispersive.

Which of the statement given above is/are **correct** ?

(1) (a) only (2) (a) and (b) both
(3) (b) only (4) None of the above

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

73. 'मायोपीया' हा 'लघुदृष्टीदोष' असून तो या कारणामुळे होतो ....

(1) वस्तूची प्रतिमा दृष्टीपटलाच्या पुढे तयार होते, पण दृष्टीपटलावर नसते.

(2) वस्तूची प्रतिमा दृष्टीपटलाच्या मागे पडते.

(3) वस्तूची प्रतिमा दृष्टीपटलावर पडते.

(4) वरीलपैकी नाही.

Myopia is an eye defect known as 'near-sightedness', and is caused due to the reason that ....

(1) the image of an object is formed infront of the retina and not on the retina.

(2) the image of an object is formed beyond the retina.

(3) the image of an object is formed exactly on the retina.

(4) None of the above.

---

74. सोडियमची अणू संख्या 11 आहे आणि त्याची वस्तुमान संख्या 23 आहे. तर त्यामध्ये _____ असतील.

(1) 11 न्यूट्रॉन आणि 12 प्रोटॉन (2) 12 प्रोटॉन आणि 11 इलेक्ट्रॉन

(3) 11 इलेक्ट्रॉन आणि 12 न्यूट्रॉन (4) 12 इलेक्ट्रॉन आणि 11 न्यूट्रॉन

The atomic number of sodium is 11 and its mass number is 23. It has _____.

(1) 11 neutrons and 12 protons (2) 12 protons and 11 electrons

(3) 11 electrons and 12 neutrons (4) 12 electrons and 11 neutrons

---

75. खालीलपैकी कोणत्या वायूमुळे प्रदूषण होत नाही ?

(1) अमोनिया (2) क्लोरीन (3) नायट्रोजन (4) हायड्रोजन सल्फाईड

Which of the following gas does not cause pollution ?

(1) Ammonia (2) Chlorine (3) Nitrogen (4) Hydrogen Sulphide

---

76. खालीलपैकी कोणता क्षार पेट्रोलिअमच्या शुद्धीकरणात वापरतात ?

(1) साबण (2) धुण्याचा सोडा

(3) विरंजक चूर्ण (4) खाण्याचा सोडा

Which of the following Salt is used in refining of Petrol ?

(1) Soap (2) Washing Soda

(3) Bleaching Powder (4) Baking Soda

---

77. खालीलपैकी कोणत्या जातीच्या प्राण्यात खुली रक्ताभिसरण प्रणाली आहे ?

(1) आर्थोपोडा (2) ॲनेलिडा (3) सायक्लोस्टोमाटा (4) पायसेस

Animals of which phylum contains open circulatory system ?

(1) Arthropoda (2) Annelida (3) Cyclostomata (4) Pisces

---

78. खालील जोड्या जुळवा :

	सस्तन प्राण्यांचे प्रकार		**उदाहरण**
(a)	थैली असलेले सस्तन प्राणी	(i)	ब्रॅडीपस
(b)	उडणारा सस्तन प्राणी	(ii)	मॅक्रोपस
(c)	दात नसलेला सस्तन प्राणी	(iii)	मनीस
(d)	मुंग्या खाणारा सस्तन प्राणी	(iv)	टेरोपस

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a)-(ii), (b)-(iv), (c)-(i), (d)-(iii)

(2) (a)-(i), (b)-(iii), (c)-(ii), (d)-(iv)

(3) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(ii), (d)-(i)

(4) (a)-(iv), (b)-(iii), (c)-(i), (d)-(ii)

Match the following :

	Mammal type		**Example**
(a)	Pouched Mammal	(i)	Bradypus
(b)	Flying Mammal	(ii)	Macropus
(c)	Toothless Mammal	(iii)	Manis
(d)	Ant eater Mammal	(iv)	Pteropus

Answer options :

(1) (a)-(ii), (b)-(iv), (c)-(i), (d)-(iii)

(2) (a)-(i), (b)-(iii), (c)-(ii), (d)-(iv)

(3) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(ii), (d)-(i)

(4) (a)-(iv), (b)-(iii), (c)-(i), (d)-(ii)

---

79. टॅक्झोनॉमी या संज्ञेचा जनक :

(a) ॲरिस्टॉटल (b) लिनियस

(c) ए.पी.डी. कॅंडोल (d) प्लेटो

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (a) आणि (b)

(3) फक्त (c) (4) फक्त (d)

The term Taxonomy was coined by :

(a) Aristotle (b) Linnaeus

(c) A.P. de Candolle (d) Plato

Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (a) and (b)

(3) Only (c) (4) Only (d)

---

80. भातावरील खैरा हा रोग कोणत्या सुक्ष्मपोषक घटकांच्या कमतरतेमुळे होतो ?

(1) कॉपर (2) सोडीयम (3) झिंक (4) मॉलिब्डेनम

Khaira disease of rice is developed due to the deficiency of which micronutrient ?

(1) Copper (2) Sodium (3) Zinc (4) Molybdenum

---

81. वनस्पती गटाचे **योग्य** उदाहरण जोडी जुळवा.

	वनस्पती गट		**उदाहरण**
(a)	शैवाळ	(i)	सायकस
(b)	ब्रायोफायटा	(ii)	लायकोपोडियम
(c)	टेरिडोफायटा	(iii)	फ्युनारिया
(d)	अनावृत्तबीज	(iv)	क्लॉमायडोमोनॉस

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a)-(i), (b)-(ii), (c)-(iii), (d)-(iv)

(2) (a)-(ii), (b)-(iv), (c)-(i), (d)-(iii)

(3) (a)-(iv), (b)-(iii), (c)-(ii), (d)-(i)

(4) (a)-(iii), (b)-(i), (c)-(iv), (d)-(ii)

Match the **correct** example of plant group.

	Plant Group		**Example**
(a)	Algae	(i)	Cycas
(b)	Bryophyte	(ii)	Lycopodium
(c)	Pteridophyte	(iii)	Funaria
(d)	Gymnosperm	(iv)	Chlamydomonas

Answer options :

(1) (a)-(i), (b)-(ii), (c)-(iii), (d)-(iv)

(2) (a)-(ii), (b)-(iv), (c)-(i), (d)-(iii)

(3) (a)-(iv), (b)-(iii), (c)-(ii), (d)-(i)

(4) (a)-(iii), (b)-(i), (c)-(iv), (d)-(ii)

---

82. खालीलपैकी वनस्पतींचे रोग व त्यांचे कारकजीव यांची अयोग्य जोडी ओळखा.

	वनस्पती रोग	कारक जीव
(1)	लिंबू वर्गीय कँकर	झान्थोमोनास सिट्राय
(2)	गव्हावरील तांबेरा	पक्सिनिया ग्रॅमिनीस ट्रिटीसाय
(3)	बाजरी वरील अरगट	सरकोस्पोरा परसोनॅटा
(4)	ऊसाचा लाल कुज रोग	कोलिटोट्रायकम फल्कॅटम्

Identify the **wrong** pair of plant disease and it's causal organism.

	Plant disease	Causal Organism
(1)	Citrus canker	Xanthomonas citri
(2)	Rust of Wheat	Puccinia graminis tritici
(3)	Ergot of bajra	Cercospora Personata
(4)	Red rot of sugarcane	Colletotrichum fulcatum

---

83. भारतात हवाई छायाचित्रणाचे काम खालीलपैकी कोणती संस्था करते ?

(a) इंडियन एअर फोर्स (b) इंडियन एअर सर्व्हे

(c) एन.आर.एस.ए (d) आय.एम.डी.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (a) आणि (b)

(3) वरील सर्व बरोबर (4) (a), (b) आणि (c)

Which of the following agency do aerial Photography Work in India ?

(a) Indian Air Force (b) Indian Air Survey

(c) NRSA (d) I.M.D

Answer options :

(1) (a) only (2) (a) and (b) only

(3) All are correct (4) (a), (b) and (c)

कच्च्या कामासाठी जागा / **SPACE FOR ROUGH WORK**

84. व्हर्टिकल एरियल फोटोग्राफीचा वापर कार्टोग्राफी मध्ये केला जातो. त्याचा उपयोग पुढील कार्यासाठी होतो.

(a) फोटोग्रामेट्रिक सर्वेक्षण

(b) चित्रपट निर्मिती

(c) स्थलकृती नकाशे तयार करणे

(d) पॉवर लाईन तपासणी

कोणते उत्तर/उत्तरे पर्याय **बरोबर** आहेत ?

(1) (a), (b), (c) आणि (d) (2) (a), (b) आणि (c)

(3) (a) आणि (b) (4) (a) आणि (c)

Vertical aerial photography is used in cartography. It is used for the following function.

(a) Photogrammetric surveys

(b) Film making

(c) Preparation of Topographical maps

(d) Power line Inspections.

Which is/are **correct** answer ?

(1) (a), (b), (c) and (d) (2) (a), (b) and (c)

(3) (a) and (b) (4) (a) and (c)

---

85. मिथ्या वर्ण स्वरूप हवाई छायाचित्र वाचनासाठी निरोगी वनस्पतीला कोणता रंग वापरला जातो ?

(1) पांढरा (2) गुलाबी (3) लाल (4) काळा

Which colour is used for reading false color composite aerial photographs of healthy plants ?

(1) White (2) Pink (3) Red (4) Black

---

86. जागतिक नेव्हिगेशन उपग्रह प्रणालीतील (जी.एन.एस.एस.) ग्लोनास हा उपग्रह कोणत्या देशाचा आहे ?

(1) अमेरिका (2) रशिया (3) चीन (4) भारत

To which country the GLONASS satellite in the Global Navigation Satellite System (GNSS) belongs ?

(1) America (2) Russia (3) China (4) India

---

87. संगणक जोडणीतील दोन उपकरणांमधील डेटा संप्रेषण खालीलपैकी कोणत्या प्रकारे केले जाते ?

(1) सिम्प्लेक्स (एक दिशा) (2) हाफ डुप्लेक्स (एकवेळ एक दिशा)

(3) फूल डुप्लेक्स (4) वरीलपैकी सर्व

In terms of the data communication, the data communication between 2 devices can be _____.

(1) Simplex (2) Half Duplex

(3) Full Duplex (4) All of the above

---

88. डिजीटल इंडीया अंतर्गत ज्या सुविधा शासनाने लोकांना दिल्या त्याची प्रतिक्रिया लगेचच घेणारी जी सिस्टम तयार केली त्याचे नाव _____ आहे.

(1) रीअल टाईम असेसमेंट सिस्टीम (2) रँडम असेसमेंट सिस्टीम

(3) रॅपीड असेसमेंट सिस्टीम (4) रिझर्व असेसमेंट सिस्टीम

The following tool was developed under Digital India to collect feedback of e-services provided by government rapidly. The interface is known as _____.

(1) Real time Assessment System (2) Random Assessment System

(3) Rapid Assessment System (4) Reserve Assessment System

---

89. मोबाईल कॉम्प्युटींग _____ या वातावरणाचा प्रकार देखील मानला जाऊ शकतो.

(1) ग्रिड संगणन (2) आधुनिक संगणन

(3) वितरित संगणन (4) वरीलपैकी काहीही नाही

Mobile computing environment can also be considered as the type of _____.

(1) Grid computing (2) Modern computing

(3) Distributed computing (4) None of the above

---

90. खालीलपैकी ओळखा जे मुख्यत: होस्ट वेबसाइटसाठी वापरले जाते.

(1) मेल सर्व्हर (2) तार्किक सर्व्हर (3) वेब सर्व्हर (4) वरीलपैकी काहीही नाही

Identify among the following which is mainly used for host website.

(1) Mail Server (2) Logical Server (3) Web Server (4) None of the above

---

91. पायाभूत सुविधांच्या विकासासाठी पुरेशा प्रमाणात निधीचे व्यवस्थापन करण्यासाठी सरकारने खालील संकल्पना विकसित केल्या.

(1) सार्वजनिक क्षेत्रातील उपक्रमांचे निर्गुंतवणूकीकरण

(2) भारतात बनवा

(3) सार्वजनिक खाजगी भागीदारी प्रतिमान

(4) स्मार्ट शहरे

In order to manage adequate amount of funds for infrastructure development the government evolved the idea of :

(1) Disinvestment of Public Sector enterprises

(2) Make in India

(3) Public Private Partnership model

(4) Smart cities

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

92. खालील विधाने विचारात घ्या :

(a) जेव्हा लोक सरकारी कर्जाची सदस्यता घेतात तेव्हा उपभोगण्याची प्रवृत्ती रोखली जाते.

(b) सार्वजनिक कर्जामुळे श्रीमंत अधिक श्रीमंत आणि गरीब अधिक गरीब होत जाईल.

वरीलपैकी कोणते/ती विधान/ने **योग्य** आहे/त ?

(1) दोन्ही (a) आणि (b) योग्य आहेत. (2) फक्त (a) योग्य आहे.

(3) फक्त (b) योग्य आहे. (4) वरीलपैकी कोणतेही नाही.

Consider the following statements :

(a) When people subscribe to government loans, the propensity to consume is curbed.

(b) Due to public debt the rich will become more rich and the poor more poor.

Which of the statement/s given above is/are **correct** ?

(1) Both (a) and (b) are correct (2) Only (a) is correct

(3) Only (b) is correct (4) None of the above

---

93. मानव विकास निर्देशांकाबाबत पुढीलपैकी कोणते/कोणती विधान/विधाने **बरोबर** आहे/त ?

(a) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या विकास कार्यक्रमाने (UNDP) 1990 पासुन आपल्या अहवालात मानव विकास निर्देशांक या संकल्पनेचा समावेश केला.

(b) मानव विकास निर्देशांक या संकल्पनेचे श्रेय लॉर्ड मेघनाद देसाई व प्रा. अमर्त्य सेन यांना जाते.

(c) मानव विकासाशी निगडित पाच घटकांचा समावेश मानव विकास निर्देशांकात करण्यात येतो.

(d) मानव विकास निर्देशांकाचे मूल्य नेहमी शून्य आणि एक यांच्या दरम्यान असते.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (b), (c), (d) (2) (a), (b), (c) (3) (a), (b), (d) (4) (a), (c), (d)

Which of the following statement/s is/are **correct** regarding Human Development Index ?

(a) The United Nations Development Program (UNDP) included the concept of Human Development Index in its report from 1990.

(b) The Credit of the concept Human Development Index goes to Lord Meghnad Desai and Prof. Amartya Sen.

(c) Five factors related to Human Development are included in the Human Development Index.

(d) The value of Human Development Index is always between zero and one.

Answer options :

(1) (b), (c), (d) (2) (a), (b), (c) (3) (a), (b), (d) (4) (a), (c), (d)

---

94. बाजार किंमतीनुसार निव्वळ मूल्यवर्धीत पद्धतीशी संबंधित खालीलपैकी कोणते विधान **बरोबर** आहे ?

(1) बाजार किंमतीनुसार स्थूल मूल्यवर्धीत - स्थिर भांडवलाचा उपभोग उदा. घसारा

(2) उत्पादनाचे मूल्य - मध्यवर्ती उपभोग

(3) निव्वळ देशातर्गत उत्पादन + परदेशातील निव्वळ घटक उत्पन्न

(4) विक्री + साठ्यात बदल

Which of the following statement with regards to Net Value Added Method at Market Price (NVA) MP is **correct** ?

(1) Gross Value added at Market Price - Consumption of fixed Capital i.e. depreciation

(2) Value of output - intermediate consumption

(3) Net Domestic Product + Net factor income from abroad

(4) Sales + Change in stocks

---

95. भारतीय शेतीच्या उत्पादकते संदर्भात पुढील विधांनांतून **अयोग्य** विधान ओळखा.

(a) स्वातंत्र्यप्राप्तीनंतरच्या सुरुवातीच्या काळात शेतीच्या उत्पादकतेत वेगाने वाढ झाली.

(b) शेतीच्या उत्पादकतेतील वाढ ही देशात सर्वत्र समान होती.

(c) जगातील इतर विकसित व विकसनशील देशांच्या तुलनेत भारतीय शेतीची उत्पादकता अजुनही बऱ्याच प्रमाणात कमी आहे.

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a) (2) फक्त (a), (b) (3) फक्त (c) (4) फक्त (b), (c)

Find the **incorrect** statement/s about Indian agricultural productivity.

(a) Agricultural productivity has increased rapidly in the early post - independence period.

(b) Agricultural productivity growth has been equal across the country.

(c) Agricultural productivity in India is still very low compared to other developed and developing countries.

Answer options :

(1) Only (a) (2) Only (a), (b) (3) Only (c) (4) Only (b), (c)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

96. शून्याधारित अर्थसंकल्पा संदर्भात पुढील विधानातून **योग्य** विधान ओळखा :

(a) 1980 मध्ये यू.एस.च्या कृषी विभागाने प्रथम सादर केला.

(b) सार्वजनिक खर्चावर नियंत्रण ठेवण्यासाठीचे एक पाऊल म्हणून सातव्या योजनेत शून्याधारित अर्थसंकल्पाची शिफारस केली गेली.

(c) 1998 मध्ये केंद्रशासनाने शून्याधारित अर्थसंकल्पाचा दृष्टिकोन स्वीकारला.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a), (b) (2) फक्त (b) (3) फक्त (c) (4) (a), (c)

Find the **correct** statement about zero budgeting :

(a) First introduced in the U.S. department of agriculture in 1980.

(b) Zero budgeting has been recommended by the seventh plan as one of the steps to control public expenditure.

(c) Central government adopted zero budgeting approach in 1998.

Answer options :

(1) (a), (b) (2) Only (b) (3) Only (c) (4) (a), (c)

---

97. खालीलपैकी **योग्य** जोडी ओळखा. (आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे सिद्धांत) :

(a) तौलनिक लाभाचा सिद्धांत - ॲडम स्मिथ

(b) उत्पादन घटक प्रमाण सिद्धांत - हेक्चर ओलिन

(c) केवळ लाभाचा सिद्धांत -रिकार्डे

पर्यायी उत्तरे :

(1) फक्त (a), (c) (2) फक्त (b) (3) फक्त (c) (4) फक्त (a), (b)

Select the **correct** pairs of the following. (theories of international trade) :

(a) The doctrine of comparative costs - Adam Smith

(b) Factor proportion theorem - Heckscher Ohlin

(c) The law of absolute cost advantages - Ricardo

Answer options :

(1) Only (a), (c) (2) Only (b) (3) Only (c) (4) Only (a), (b)

---

98. भारतातील दळणवळणाशी संबंधित पुढीलपैकी **बरोबर** विधान/ने कोणते/ती ?

(a) भारतात सन 1837 मध्ये टपाल सेवेची सुरवात झाली.

(b) भारत सरकारने 2003 मध्ये ब्रॉडबँड धोरण जाहीर केले.

(c) दूरसंचार साधनांचे उत्पादन करणारा भारत एक प्रमुख देश होण्यासाठी दूरध्वनीसाठी विशेष आर्थिक क्षेत्र उभारणे हे अकराव्या पंचवार्षिक योजनेचे महत्वाचे उद्दिष्ट होते.

(d) 1872 मध्ये अलेक्झांडर ग्रॅहम बेल यांनी दूरध्वनीचे तंत्र विकसित केले.

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) (2) (a) आणि (c) (3) (a) आणि (d) (4) (b) आणि (d)

Which of the following **statement/s regarding** communication in India is/are **correct** ?

(a) Postal Service was started in India in the year 1837.

(b) Government of India announced Broadband Policy in 2003.

(c) Establishment of Special Economic Zones (SEZ) for India as a leading telecommunication equipment manufacturing country was an important objective of the Eleventh Five Year Plan.

(d) In 1872, Alexander Graham Bell developed the telephone technique.

Answer options :

(1) (a) and (b) (2) (a) and (c) (3) (a) and (d) (4) (b) and (d)

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

99. सहकाराचे शिक्षण व प्रशिक्षण संदर्भातील समिती व वर्ष यांच्या योग्य जोड्या लावा.

	समिती		वर्ष
(a)	रॉयल कमिशन ऑन ॲग्रिकल्चर	(i)	1895
(b)	प्रा. कर्वे समिती	(ii)	1915
(c)	फ्रेडरिक निकोलसन	(iii)	1928
(d)	मॅकलगन समिती	(iv)	1964

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a)-(i), (b)-(ii), (c)-(iii), (d)-(iv)
(2) (a)-(iii), (b)-(i), (c)-(iv), (d)-(ii)
(3) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(i), (d)-(ii)
(4) (a)-(iv), (b)-(i), (c)-(iii), (d)-(ii)

Match committee and year in co-operative education and training context.

	Committee		Year
(a)	Royal Commission on Agriculture	(i)	1895
(b)	Prof. Karve Committee	(ii)	1915
(c)	Frederick Nicholson	(iii)	1928
(d)	Maclagan Committee	(iv)	1964

Answer options :

(1) (a)-(i), (b)-(ii), (c)-(iii), (d)-(iv)
(2) (a)-(iii), (b)-(i), (c)-(iv), (d)-(ii)
(3) (a)-(iii), (b)-(iv), (c)-(i), (d)-(ii)
(4) (a)-(iv), (b)-(i), (c)-(iii), (d)-(ii)

---

100. 2021 - 22 दरम्यान आरबीआयच्या निव्वळ परकीय चलन मालमत्तेत _____ होती.

(a) सोने (b) रूपयाची नाणी
(c) केंद्र सरकारचे रोखे (d) विदेशी चलन मालमत्ता

पर्यायी उत्तरे :

(1) (a) आणि (b) (2) (a) आणि (c) (3) (a) आणि (d) (4) (c) आणि (d)

During 2021 - 22 the Net Foreign Exchange Assets with RBI consist of _____.

(a) Gold (b) Rupee coins
(c) Central Government Securities (d) Foreign Currency Assets

Answer options :

(1) (a) and (b) (2) (a) and (c) (3) (a) and (d) (4) (c) and (d)

- o O o -

सूचना — (पृष्ठ 1 वरून पुढे....)

(8) प्रश्नपुस्तिकेमध्ये विहित केलेल्या विशिष्ट जागीच कच्चे काम (रफ वर्क) करावे. प्रश्नपुस्तिकेव्यतिरिक्त उत्तरपत्रिकेवर वा इतर कागदावर कच्चे काम केल्यास ते कॉपी करण्याच्या उद्देशाने केले आहे, असे मानले जाईल व त्यानुसार उमेदवारावर शासनाने जारी केलेल्या ''परीक्षांमध्ये होणाऱ्या गैरप्रकारांना प्रतिबंध करण्याबाबतचे अधिनियम-82'' यातील तरतुदीनुसार कारवाई करण्यात येईल व दोषी व्यक्ती कमाल एक वर्षाच्या कारावासाच्या आणि/किंवा रुपये एक हजार रकमेच्या दंडाच्या शिक्षेस पात्र होईल.

(9) सदर प्रश्नपत्रिकेसाठी आयोगाने विहित केलेली वेळ संपल्यानंतर उमेदवाराला ही प्रश्नपुस्तिका स्वत:बरोबर परीक्षाकक्षाबाहेर घेऊन जाण्यास परवानगी आहे. **मात्र परीक्षाकक्षाबाहेर जाण्यापूर्वी उमेदवाराने आपल्या उत्तरपत्रिकेचा भाग-1 समवेक्षकाकडे न विसरता परत करणे आवश्यक आहे.**

नमुना प्रश्न

प्र. क्र. 201. सतीची चाल नष्ट करण्यासाठी कोणी मूलत: प्रयत्न केले ?

(1) स्वामी दयानंद सरस्वती (2) ईश्वरचंद्र विद्यासागर

(3) राजा राममोहन रॉय (4) गोपाळकृष्ण गोखले

ह्या प्रश्नाचे योग्य उत्तर ''(3) राजा राममोहन रॉय'' असे आहे. त्यामुळे या प्रश्नाचे उत्तर ''(3)'' होईल. यास्तव खालीलप्रमाणे प्रश्न क्र. **201** समोरील उत्तर-क्रमांक ''③'' हे वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखविणे आवश्यक आहे.

प्र. क्र. 201. ① ② ● ④

अशा पद्धतीने प्रस्तुत प्रश्नपुस्तिकेतील प्रत्येक प्रश्नाचा तुमचा उत्तरक्रमांक हा तुम्हाला स्वतंत्ररीत्या पुरविलेल्या उत्तरपत्रिकेवरील त्या त्या प्रश्नक्रमांकासमोरील संबंधित वर्तुळ पूर्णपणे छायांकित करून दाखवावा. **ह्याकरिता फक्त काळ्या शाईचे बॉलपेन वापरावे, पेन्सिल वा शाईचे पेन वापरू नये.**

कच्च्या कामासाठी जागा / SPACE FOR ROUGH WORK

SEAL